

DE ZWARTE Vlieg *BIBIO VENOSUS* NIEUW VOOR DE NEDERLANDSE

FAUNA (DIPTERA: BIBIONIDAE)

Laurens van der Leij

Zwarte vliegen behoren tot de muggen, maar door hun korte antennen doen ze oppervlakkig aan vliegen denken. De mannetjes zien er met hun grote kop en grote ogen heel anders uit dan de vrouwtjes, die een kleine kop met kleine ogen hebben. In het voorjaar vormen sommige soorten opvallend grote zwermen op windluwe plekken. Aan de 17 soorten die reeds uit Nederland bekend waren, kan er nu één worden toegevoegd: *Bibio venosus*.

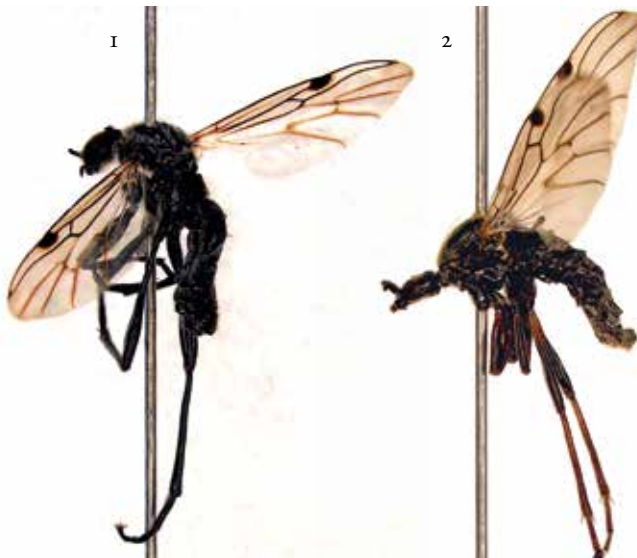
INLEIDING

De meest algemene muggen van het genus *Bibio* in Nederland zijn: *Bibio marci* (Linnaeus, 1758), *B. lanigerus* (Meigen 1818), *B. johannis* (Linnaeus, 1767) en in minder mate *B. leucopterus* (Meigen, 1804). De overige in Beuk (2002) vermelde tien soorten komen in ons land zeldzaam of lokaal voor. In dit artikel wordt *B. venosus* (Meigen, 1804) nieuw voor de Nederlandse fauna gepresenteerd. Alhoewel Zeegers (1997) de soort in zijn determinatietabel al opneemt, met de opmerking 'zeldzaam', was er voor het schrijven

van de genoemde tabel geen materiaal uit Nederland bekend (schrift. med. T. Zeegers).

MATERIAAL

Op 10 mei 2013, tijdens het landelijke veldweekend van de Sectie Diptera van de Nederlandse Entomologische Vereniging ving André Vrijens een mannetje *B. venosus* (fig. 1) in Dottinkraede bij Winterswijk (Amersfoortcoördinaten 249-445). Twee dagen later, op 12 mei 2013, ving de auteur op aanwijzen van Jaap van der Linden te Bekendelle (AC 245-439) een vrouwtje (fig. 2) van deze

Figuur 1. Mannetje *Bibio venosus*, Dottinkraede, 10.v.2013.
Foto Laurens van der Leij.
Figure 1. Male *Bibio venosus*, Dottinkraede, 10.v.2013.
Photo Laurens van der Leij.

Figuur 2. Vrouwtje *Bibio venosus*, Bekendelle, 10.v.2013.
Foto Laurens van der Leij.
Figure 2. Female *Bibio venosus*, Bekendelle, 10.v.2013.
Photo Laurens van der Leij.

Figuur 3. *Bibio venosus*, tibia I mannetje.

Foto Laurens van der Leij.

Figure 3. *Bibio venosus*, tibia I male.

Photo Laurens van der Leij.

Figuur 4. *Bibio leucopterus*, tibia I mannetje.

Foto Laurens van der Leij.

Figuur 4. *Bibio leucopterus*, tibia I male.

Photo Laurens van der Leij.

soort (fig. 5). Beide exemplaren zijn gevangen in beekbegeleidend bos, zittend op een blad. Het materiaal is opgenomen in de collectie van het Natuurmuseum Brabant in Tilburg.

Er zijn enkele meldingen op www.waarneming.nl (Wrakelberg en Noordhollands Duinreservaat), maar hiervan is geen bewijsmateriaal voorhanden. Gezien de biotoop waarin deze waarnemingen gedaan zijn, lijkt het niet erg waarschijnlijk dat het hier *B. venosus* betrof. In Niedersachsen is de soort alleen bekend uit loof- en gemengd bos (Stuke 2004).

HERKENNING

Bibio venosus kan van de andere *Bibio*-soorten onderscheiden worden door zijn lange voorschenen (fig. 3). Bij de overige soorten zijn die veel korter (Freeman & Lane 1985), zoals bij *B. leucopterus* (fig. 4). Een ander opvallend kenmerk van *B. venosus* zijn de donker gekleurde aders in de achterste helft van de vleugels, zoals ook *B. reticulatus* die heeft. Verder zijn de einddoorns op scheen I, net als bij *B. leucopterus*,

ongeveer van gelijke lengte. Ook zijn de poten relatief lang, ook een kenmerk dat *B. venosus* deelt met *B. leucopterus*.

GEDRAG

Opmerkelijk is het zeer actieve gedrag van het mannetje in de vangbuis. Andere *Bibio*-soorten zijn niet bijzonder actief, maar deze rent als een bezetene door de buis heen. Bij het vrouwtje uit Bekendelle is dit gedrag niet waargenomen.

BIOLOGIE

Van de biologie van *B. venosus* is weinig bekend. De larve is aangetroffen in rottend hout. Dat is bekend van diverse *Bibio*-soorten, die dan meestal in andere substraten gevonden zijn (Stuke 2004, Bjelke & Struwe 2008).

VERSPREIDING IN EUROPA

Bibio venosus wordt gemeld uit België, Duitsland (onder andere het zuiden van Niedersachsen (Stuke 2004)), het zuiden van Engeland

Figuur 5. Vindplaatsen van *Bibio venosus* in Nederland.
Figure 5. Records of *Bibio venosus* in the Netherlands.

(Freeman & Lane 1985), Denemarken, Zweden, Frankrijk, Oostenrijk, Polen, Zwitserland, Tsjechië, Slowakije en Spanje (Skartveit 2011).

DISCUSSIE

De aanwezigheid van *B. venosus* was te verwachten, gezien het voorkomen in Duitsland en België. Het loont de moeite om in het voorjaar

in de beekdalbossen in het oosten en zuiden van ons land naar de soort uit te kijken.

DANKWOORD

Dank aan André Vrijens en Jaap van der Linden voor het vangen en waarnemen en Theo Zeegers voor het doornemen van een conceptversie van het artikel.

LITERATUUR

- Beuk, P.L.Th 2002. Checklist of the Diptera of the Netherlands. – KNNV-Uitgeverij, Utrecht.
- Bjelke, U & I. Struwe 2008. *Bibio venosus*, smalbent härmygga. – http://artfakta.se/Artfaktablad/Bibio_Venosus_102069.pdf. [geraadpleegd op 5-1-2014]
- Freeman, P. & R.P. Lane 1985. Bibionid and scatopsid flies. – Handbook for the Identification of British Insects 9(6): 1-74.
- Skartveit, J. 2011. Fauna Europaea: Bibionidae. – In: P. Beuk & T. Pape (eds.), Fauna Europaea: Diptera, Flies. Fauna Europaea version 2.6.2, <http://www.faunaeur.org>.
- Stuke, J.-H. 2004. Die Bibionidae und Pleciidae (Diptera: Nematocera) Niedersachsen und Bremens. – Braunschweiger Naturkundliche Schriften 7: 123-136.
- Zeegers, Th. 1997. Een veldtabel voor de inheemse zwarte vliegen (Bibionidae). – Vliegenmepper 6(2): 4-9.

SUMMARY

Bibio venosus new to the Netherlands (Diptera: Bibionidae)

In 2013 a male and a female of *Bibio venosus* were found in two localities near Winterswijk (province of Gelderland). These are the first records for the Netherlands. This brings the number of Bibionidae for the Netherlands to 18.

L. van der Leij
Onderwijsboulevard 162
5223 DH 's-Hertogenbosch
lvanderleij@mac.com

